

درآمدی بر مفاهیم معنی‌شناسی شناختی

استعاره و طرحواره‌های تصویری

تألیف:

دکتر یوسف حسینی

دکتر فاطمه یوسفی‌راد

دکتر بهمن روشن

دکتر محمد رضا احمدخانی

(اعضای هیئت علمی دانشگاه پیام نور)

سازمان اسناد و کتابخانه ملی
جمهوری اسلامی ایران

۱۳۹۵

سرشناسه: حضرتي، يوسف، ۱۳۵۵-
 عنوان و نام پديدآور: درآمدی بر مفاهيم معنی‌شناسی شناختی استعاره و طرحواره‌های تصویری / مؤلف: يوسف حضرتي.
 مشخصات نشر: بناب: پارلاق قلم، ۱۳۹۵.
 مشخصات ظاهري: ۲۳۸ ص.
 شابک: ۴-۴۰-۷۷۹۳-۶۰۰-۹۷۸-۱۳۰۰۰ ریاال
 وضعیت فهرست نویسی: فیپا
 یادداشت: واژه‌نامه.
 یادداشت: کتابخانه: ص. ۱۸۹-۱۹۳.
 موضوع: معنی‌شناسی
 موضوع: Semantics
 موضوع: استعاره
 موضوع: Metaphor
 موضوع: طرحواره (روان‌شناسی)
 موضوع: Schemas (Psychology)
 رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۵ ۴۶۴ ح/۳۲۵
 رده‌بندی دیویی: ۴۰۱/۴۳
 شماره کتابشناسی ملی: ۴۳۶۰۱۷۸

درآمدی بر مفاهيم معنی‌شناسی شناختی

استعاره و طرحواره‌های تصویری

تألیف: يوسف حضرتي، فاطمه يوسفی‌راد، بلقیس روشن، محمد رضا احمدخانی

ناشر: پارلاق قلم

گرافیک: تحریریه و آماده‌سازی انتشارات

ویراست و صفحه‌آرایی: پریسا داداش‌پور

تیراژ: ۱۰۰۰ قطع: وزیری

لیتوگرافی: آذین چاپ: سپهند

چاپ نخستین: ۱۳۹۵

تعداد صفحه: ۲۳۸

قیمت: ۱۳۰۰۰ تومان

شابک: ۴-۴۰-۷۷۹۳-۶۰۰-۹۷۸

حق چاپ و نشر محفوظ است

انتشارات
پارلاق قلم

صحافی: امین

دفتر: بناب، خیابان باهنر، برج بلور، طبقه سه، ۴۱-۳۷۷۴۵۵۸۵

مرکز پخش و فروشگاه: بناب، خیابان امام، پاساژ پورصادق ۴۲۷۶ ۸۶۶ ۹۳۹

parlaq.qalam@gmail.com

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

فصل اول: معنی‌شناسی و انواع آن

۱- ۱- زبان‌شناسی..... ۱۷

۱- ۲- معنی‌شناسی..... ۱۷

۱- ۲- انواع - معنی‌شناسی..... ۱۸

فصل دوم: آشنایی با مفهوم علوم شناختی و زیرشاخه‌های آن

۲- ۱- مفهوم علوم شناختی..... ۳۱

۲- ۲- علوم شناختی و زبان..... ۳۳

۲- ۳- زیرشاخه‌های اصلی علوم شناختی..... ۳۳

۲- ۳- ۱- روان‌شناسی شناختی..... ۳۳

۲- ۳- ۲- علم اعصاب شناختی..... ۳۴

۲- ۳- ۳- فلسفه ذهن..... ۳۵

۲- ۳- ۴- زبان‌شناسی شناختی..... ۳۵

۲- ۴- حوزه‌های کاربردی علوم شناختی..... ۳۶

فصل سوم: زبان‌شناسی شناختی

۳- ۱- مفهوم زبان‌شناسی شناختی..... ۳۸

۳-۲- زبان‌شناسی شناختی از دیدگاه زبان‌شناسان..... ۳۸

۳-۳- تفاوت زبان‌شناسی شناختی با زبان‌شناسی زایشی..... ۴۸

۳-۴- تفاوت زبان‌شناسی شناختی با زبان‌شناسی صورت‌گرا و نقش‌گرا..... ۴۸

فصل چهارم: معنی‌شناسی شناختی

۴-۱- معنی‌شناسی شناختی..... ۵۴

۴-۲- مفاهیم مهم معنی‌شناسی شناختی..... ۵۹

۴-۳- چهار ویژگی بنیادین معنا در زبان‌شناسی شناختی..... ۶۵

فصل پنجم: مفهوم مقوله‌بندی

۵-۱- مفهوم مقوله‌بندی..... ۶۹

فصل ششم: مفهوم نگاشت

۶-۱- نگاشت..... ۷۸

فصل هفتم: استعاره و مجاز

۷-۱- استعاره..... ۸۱

۷-۲- دیدگاه لیکاف و جانسون درباره استعاره مفهومی..... ۸۸

- ۷ - ۳ - کاربردهای استعاره ۹۹
- ۷ - ۴ - طبقه‌بندی استعاره‌ها ۱۰۰
- ۷ - ۵ - استعاره‌ی فضامدار ۱۰۰
- ۷ - ۶ - استعاره‌ی زنده و استعاره‌ی مرده ۱۰۲
- ۷ - ۷ - انواع استعاره‌ها ۱۰۶
- ۷ - ۸ - ویژگی‌های استعاره‌های جهت‌ی ۱۰۹
- ۷ - ۹ - انواع استعاره از دیدگاه یومارک ۱۱۲
- ۷ - ۱۰ - ویژگی‌ها و مختصات استعاره ۱۱۴
- ۷ - ۱۱ - ماهیت مفهومی استعاره ۱۱۷
- ۷ - ۱۲ - شکل‌گیری استعاره ۱۱۸
- ۷ - ۱۳ - اجزاء استعاره‌ی مفهومی ۱۲۰
- ۷ - ۱۴ - اصول استعاره مفهومی ۱۲۸
- ۷ - ۱۵ - نظریه‌ی معاصر استعاره در برابر نظریه‌ی سنتی ۱۳۱
- ۷ - ۱۶ - تفاوت استعاره شناختی با استعاره سنتی از دیدگاه لیکاف و جانسون ۱۳۲

- ۷ - ۱۷ - آرای کلاسیک پیرامون استعاره..... ۱۳۳
- ۷ - ۱۸ - نظریه‌های کلاسیک در مورد استعاره..... ۱۳۶
- ۷ - ۱۹ - مجاز..... ۱۳۷
- ۷ - ۱۹ - ۱ - مجاز شناختی..... ۱۳۸
- ۷ - ۱۹ - ۲ - تفاوت مجاز با استعاره..... ۱۳۹
- ۷ - ۲۰ - حوز، مبدأ، حوزه مقصد..... ۱۴۱
- ۷ - ۲۱ - نمونه‌هایی از حوز، مای مبدأ پرکاربرد از دیدگاه کووچش (۲۰۱۳)..... ۱۴۳
- ۷ - ۲۲ - نمونه‌هایی از حوزه‌های مقصد پرکاربرد از دیدگاه کووچش (۲۰۱۳)..... ۱۴۶

فصل هشتم: چندمعنایی

- ۸ - ۱ - معنا و مفهوم چندمعنایی..... ۱۵۰
- ۸ - ۲ - چندمعنایی در سطح تکواژ..... ۱۵۳
- ۸ - ۳ - چندمعنایی در سطح گروه..... ۱۵۳

۸ - ۴ - چندمعنایی در سطح واژه..... ۱۵۴

۸ - ۵ - معیار چندمعنایی از نظر تایلر..... ۱۵۶

۸ - ۶ - چندمعنایی از دیدگاه سادات فیاضی..... ۱۵۸

۸ - ۷ - چندمعنایی از دیدگاه کریستال..... ۱۵۹

۸ - ۸ - تفاوت اشتراک لفظی و چندمعنایی..... ۱۵۹

فصل نهم: معنای اریه (سرنمون)

۹ - ۱ - مفهوم معنای اولیه (سرنمون)..... ۱۶۱

۹ - ۲ - مقوله‌های شعاعی..... ۱۶۳

فصل دهم: طرحواره‌های تصویری

۱۰ - ۱ - طرحواره‌های تصویری..... ۱۶۶

۱۰ - ۲ - نظر لیکاف در مورد طرحواره تصویری..... ۱۶۸

۱۰ - ۳ - انواع طرحواره‌های تصویری از دیدگاه جانسون..... ۱۶۹

۱۰ - ۴ - طرح چند نارسایی..... ۱۷۸

فصل یازدهم: شیء متحرک و مرزنا

۱۱ - ۱ - شیء متحرک و مرزنا..... ۱۸۳

۱۱ - ۲ - شیء متحرک و مرزنا از دیدگاه پهلوان نژاد و اکبرپور..... ۱۸۶

فصل دوازدهم: حوزه زمان و مکان (فضا) در معنی شناسی شناختی

۱۲ - ۱ - استعاره و حوزه (قلمرو)..... ۱۸۸

۱۲ - ۲ - خ. زمان. ر. زبان‌های گفتاری..... ۱۸۹

۱۲ - ۳ - استعاره‌ی زمان به بابه‌ی مکان..... ۱۹۴

فصل سیزدهم: فضاهاى ذهنی

۱۳ - ۱ - مفهوم فضاهاى ذهنی..... ۲۰۱

۱۳ - ۲ - اصل تشخیص در فضاهاى ذهنی فوق‌رئیه..... ۲۰۵

۱۳ - ۳ - فضاهاها..... ۲۰۶

فصل چهاردهم: معنی شناسی شکل یافته در موقعیت

۱۴ - ۱ - معنی شناسی شکل یافته در موقعیت..... ۲۰۹

منابع فارسی..... ۲۱۱

۲۱۶.....منابع لاتین

واژه‌نامه

۲۲۰.....فارسی به انگلیسی

۲۲۹.....انگلیسی به فارسی

www.ketab.ir

کتاب حاضر به معرفی معنی‌شناسی شناختی و مفاهیم مهم آن از جمله: استعاره، طرحواره تصویری، مجاز، چندمعنایی، معنای اولیه و غیره می‌پردازد. معنی‌شناسی شناختی شاخه‌ای از زبان‌شناسی شناختی است که مطالعات آن از دهه‌ی ۱۹۷۰ میلادی شروع شده و از دهه‌ی ۱۹۸۰ به بعد روز به روز بر مطالعات آن در راسر دنیا افزوده شده و به نحو عجیبی مورد توجه زبان‌شناسان و متخصصین زبان قرار گرفته است.

در کشور ما در خصوص زبان‌شناسی و معنی‌شناسی مقالات و کتاب‌های درسی زیادی نوشته شده است حتی در دانشگاه‌ها در رشته‌های آموزش زبان انگلیسی، مترجمی زبان انگلیسی، زبان و ادبیات انگلیسی، زبان‌شناسی همگانی، آموزش زبان فارسی، آموزش زبان فارسی به غیرفارسی زبانان و زبان و ادبیات فارسی حداقل سه یا چهار واحد درسی در متنازع کارشناسی یا کارشناسی ارشد ارائه می‌شود ولی در رابطه با زبان‌شناسی شناختی به‌خصوصاً معنی‌شناسی شناختی وضع به این منوال نیست. مقالات یا کتاب‌هایی که در این خصوص نوشته شده بسیار کم و اندک می‌باشد. حتی می‌توان گفت که تعداد آن به‌عنوان انگشتان یک دست هم نمی‌رسد. بنابراین در این مورد خلاء زیادی وجود دارد و کتاب حاضر تلاشی است برای پر کردن این خلاء.

این کتاب در چهارده فصل ارائه شده است. فصل اول به معنی‌شناسی و انواع آن می‌پردازد. فصل دوم به آشنایی با مفهوم علوم شناختی و زیرشاخه‌های آن اختصاص دارد. در فصل سوم زبان‌شناسی شناختی مورد بررسی قرار می‌گیرد. فصل چهارم معنی‌شناسی شناختی را به طور مفصل بررسی می‌کند. فصل پنجم و

ششم به ترتیب مختص به مفاهیم مقوله‌بندی و نگاشت است. در فصل هفتم استعاره و مجاز توضیح داده می‌شوند. فصل هشتم به چندمعنایی می‌پردازد. در فصل نهم مفهوم معنای اولیه (سرنمون) توضیح داده می‌شود. فصل دهم به طرحواره‌های تصویری اختصاص دارد. در فصل‌های یازدهم، دوازدهم و سیزدهم به ترتیب شیء متحرک و مرزنا، حوزه‌ی زمان و مکان و فضاهاى ذهنی بررسی می‌شوند. فصل چهاردهم هم به معنی‌شناسی شکل یافته در موقعیت می‌پردازد.